extra • • • • • • • • • • • • • • • • • • MARIKA *Bouquet urbain* • • • SOLEDAD SEVILLA *Te regalo un bosque* • • • MAÏS *El temps esquinçat* • • • MARIONA SANAHUJA *Intents inicis* • • • ESTER CHACÓN *Yacentes* • • • LESLEY YENDELL *Walking on walking* • • • TERESA BODÍ i VERÓNICA DÍAZ *Desenfocadas o el contrapunto de la subjetividad fílmica?* • • • TONY AZORÍN *Tres segundos (3")* • • • ILYA NOÉ, VALERIE GEORGE i TERRY BERLIER *Autoría colectiva. La colaboración como modo de conocimiento y producción* • • • ILYA NOÉ • • • MERCEDES ÁLVAREZ *El cielo gira* • • • VIRGINIA GARCÍA DEL PINO *Hágase tu voluntad* • • • ESTER XARGAY *Tot raja, res no és* • • • NÚRIA OLIVÉ *Alícia Was Fainting* • • • ASOCIACIÓN ADICTAS AL AVID *La guerra ha terminado* • *Ginegenealogico* • *L(A) COCIN(A)* • *Colapso* • *El tiempo* • *Fuera de servicio* • • • ROUTE MOVIE *Route movie* • • • NEUS AGUADO *El pequeño altar* • • • ANNA AGUILAR-AMAT *Temps* • • • MARI CHORDÀ *Lo desrt pot ser* • • • CARMEN MATAIX *El temps en l'art* • • • NEUS CARBONELL *El temps de les dones: memòria, història i escriptura femenina* •

Imatge de la intervenció *#Rehabilitación* al carrer Ginebra 6, Barcelona, la data del seu primer i últim aniversari, amenitzada per un immens ram al pati.

#Rehabilitación, 2005
(Inaguració 2 de juny de 2005) intervenció in-situ, carrer Ginebra 6, Barceloneta, Barcelona. 12 x 9 x 10 m.

Intervenció artística a l'espai urbà, carrer Ginebra 6. Es tracta en "rehabilitar" una paret mitjanera. Barcelona, important ciutat europea, presa com a exemple representatiu de la rehabilitació i concretament el barri de Ciutat Vella als seus últims moments, considerant-nos com els últims testimonis. ***#Rehabilitación*** és la rehabilitació d'una paret mitjanera a partir de les empremtes existents i encara visibles, és a dir, reformar les parets de rajoles malmeses, la pintura i els sòcols de les escales, reproduir els dibuixos originals dels motius florals de les rajoles, posar lavabos i piques, netejar cuidadosament tota la paret i arreglar el terra per fer-hi un pati... Només es netegen les parts interiors en contrast amb les parts de construcció de l'edifici, i només es restauren les parts malmeses o trencades amb colors semblants, de manera que es vegi tant la intervenció com la intenció. L'obra és efímera i existeix fins a l'enderroc de la casa que la suporta.
Les obres es consideren una *performance*, els obrers són actors i artistes; tot està fet a mà i a mida, cuidadosament., com una escultura monumental. El temps dels treballs està puntuat amb esdeveniments culturals relacionats amb el tema: *performances*, projeccions de vídeo, lectura pública, escena satírica...

EL TIEMPO QUE DEVORA

La creación de Goya "Saturno devorando a un hijo" forma parte de nuestra heráldica hasta el punto que no podemos pensar ni pensarnos al margen de esa imagen familiar cotidiana, asumida. El tiempo, dios inflexible y cruel, preside nuestra más íntima teología: el subsuelo de nuestras creencias se conmueve ante la posibilidad de un Saturno comedido en su apetito. La figura voraz ante la cual temblamos, la que enuncia lo fugaz de nuestra existencia la que nos inscribe en el registro de la caducidad es así mismo la que nos libera de la carga más pesada la que nos tranquiliza: ese instante es irrepetible; todo acontecimiento es singular.

El carácter momentáneo del acontecimiento nos permite pensarlo como tal siempre que "algo" pueda situarse en el tiempo y atribuírsele una cierta duración, dando por supuesta la imposibilidad del retorno.

¿Quieres esto todavía una vez más y aun incontables veces? Es en lo diabólico de esta pregunta nietzscheana donde la voluntad aparece como sede consciente del acontecimiento.

La sola sugerencia del retorno introduce una anomalía en nuestro pensamiento, descubre una herida mucho mas profunda de lo que pudiera sospecharse. Ante el retorno se repliega todo nuestro sistema de valores, de creencias, todas nuestras teorías de acción. Lo "otro" de nuestro pensamiento está condensado en la figura atroz del eterno retorno de lo mismo.

La incontinencia de Saturno es la imagen cruel que nos libera de la angustia del retorno: atribuye un campo al pensamiento sólo en cuanto nos asegura que la historia es irreversible, que el acontecimiento está preso de su carácter momentáneo. En ese carácter momentáneo, radica no sólo la posibilidad de nuestros juicios, sino también el signo de nuestras atribuciones de sentido y valor.

Fragmentos del libro ***La herida trajica***, de Pachi Landeros

MAÏS *El temps esquinçat*, 2007

El cosir en la infància era un repòs de silenci, era estones de seguir els camins que prèviament havia establert amb consciència, amb l'agulla d'acer dirigint la vorada. Eren els moments dedicats al pensament o als somnis, jo de nena no ho veia així, pensava que se'm prohibia el joc i la disbauxa de les estones de pati. Ha estat més tard que he percebut l'enriquidor d'unir, cosir, nuar, a la fi construir. Crear amb materials quotidians expressions dels sentiments i de l'ànima.

Quan la solitud es fa evident en la profunditat de la tela. Quan les bores senten la buidor de la tendresa i de l'amor. Quan els forats ja no són traus. Quan els teixits s'estripen. Quan la peça es desllueix. Quan els botons són queixalades. Quan els fils es tornen espart entre els nostres dits. Quan els nusos són a la gola. Quan els pedaços s'escampen.

Sempre en el silenci fem el camí, amb la seguretat de l'acer i plorem en roig el dolor de la punxada.

Construïm amb la feblesa d'un fil, la fortalesa d'una costura.

MARIONA SANAHUJA *Intents inicis*, 2006 • Fil i agulla

ESTER CHACÓN *Yacentes* • • • Nusos. Fibres naturals, sisal, cànem, pita i lli, 2 x 1,40 m

WALKING ON WALKING
UNDERFOOT EARTH TURNS
The Mountain Spirit
Mountains and Rivers Without End
Gary Snyder

LESLEY YENDELL *Wlalking on walking*, 2006 • • • Instal·lació

TERESA BODÍ i VERÓNICA DÍAZ ***Desenfocadas o el contrapunto de la subjetividad fílmica?***, 2006 extra

Documental, MiniDv, 25'

A través d'entrevistes a 5 dones documentalistes descobrirem perquè filmen, què filmen i a partir de quines idees es nodreixen per realitzar els seus treballs audiovisuals. La camera s'incorpora com a element narratiu visual, que dóna reconeixement i enfoca a 5 dones pels seus treballs audiovisuals; Lola G. Luna, María Ruido, Lisa Berger, Virginia Villaplana i Sara Alcina.

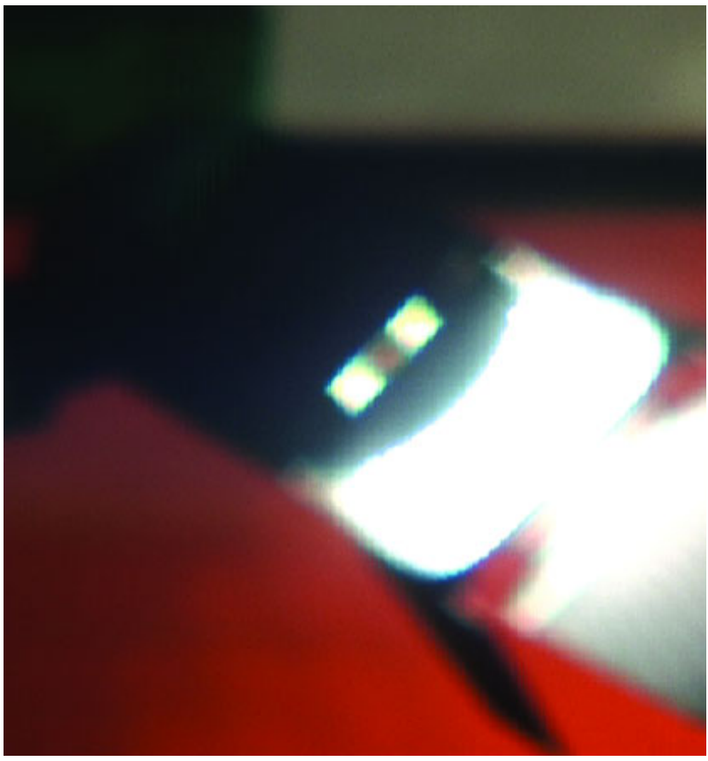

És bonic viure amb la il·lusió, això és el temps, una invenció que regula les nostres vides. El temps dividit en fraccions, confecciona el passat manifesta el present i dibuixa el futur, perquè no jugar a rescatar-lo, treure aquest moment del no res, amb la subtilesa d'un gest i la seva atemporalitat, de manera que puguem condensar el temps i plasmar-lo.
"Transformar lo invisible en visible, en eso consiste el arte" (Gao Xingjian).
Un, dos, tres, segons i rescato la infantesa, un, dos, tres segons i la vida et fa un gir inesperat, un , dos, tres segons i te'n vas anar per sempre.
Tres segundos, és una proposta a l'espontaneïtat, a allò inesperat, a la fugacitat i només et cal participar, tanca els ulls i t'explicaré.
Un, dos tres...

Tony Azorín

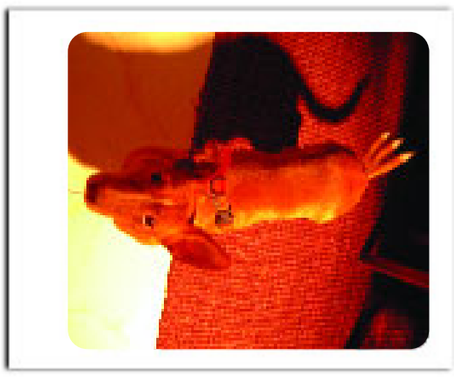

TONY AZORÍN ***Tres segundos (3")***, 2006 Acció extra

Ilya Noé's sets of walking bodies materialise our engagement with the past and the future in subtlely different ways, but always through the way our skin realizes itself in air, air is made present through the touch of skin.

The video loops a body swimming in air, not pushing it aside but generating its presence and simultaneously responding to that sudden density. The body leaves its present place, nudged and gently pushed by the air that comes into being as it reacts to the skin of that particular moment, as the body becomes past/is passed and moves to re-make the present of its future. In motion, the body belies itself. The right hip is favoured, locating some trauma, some knot of the past that keeps insisting on its presence. In motion, it is always remaking its past as it leaves it behind.

The body images on the page, apparently retreating as we turn them over, shed their skins with each turn or fold. We shed their skins. As we step toward the memory of an action we move back, and the more we step toward it the more it necessarily moves back in time. As we remember, the process of remembering gives a presence to the memory that then acquires a past and fades. Inhabiting the memory of a memory wears it down. The memory of the memory may be more fragile, and the dream of the memory slips through our skins. As we step forward our step acquires a past and its future vanishes in front of it.

The moebius bodies remind us that memory is a making, a process. We continue to shed our skins yet they leave their imprints on the world, disturb the air, trace their past presence on the day. Yet we forget. We forget the bodies we have made, the skins we have realized. We forget the daily patterns and how we have been there before. The moebius body finds itself again in helical motion, the same and not the same. Deja vu. The skin in constant sloughing off of a past that is inhabited again in the present, but with degrees of difference as we step over and into the imprints we have already made, our skins somebody else's future.

LYNETTE HUNTER

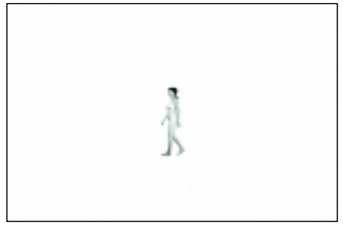

MERCEDES ÁLVAREZ ***El cielo gira***, 2004 • • • 115 min.

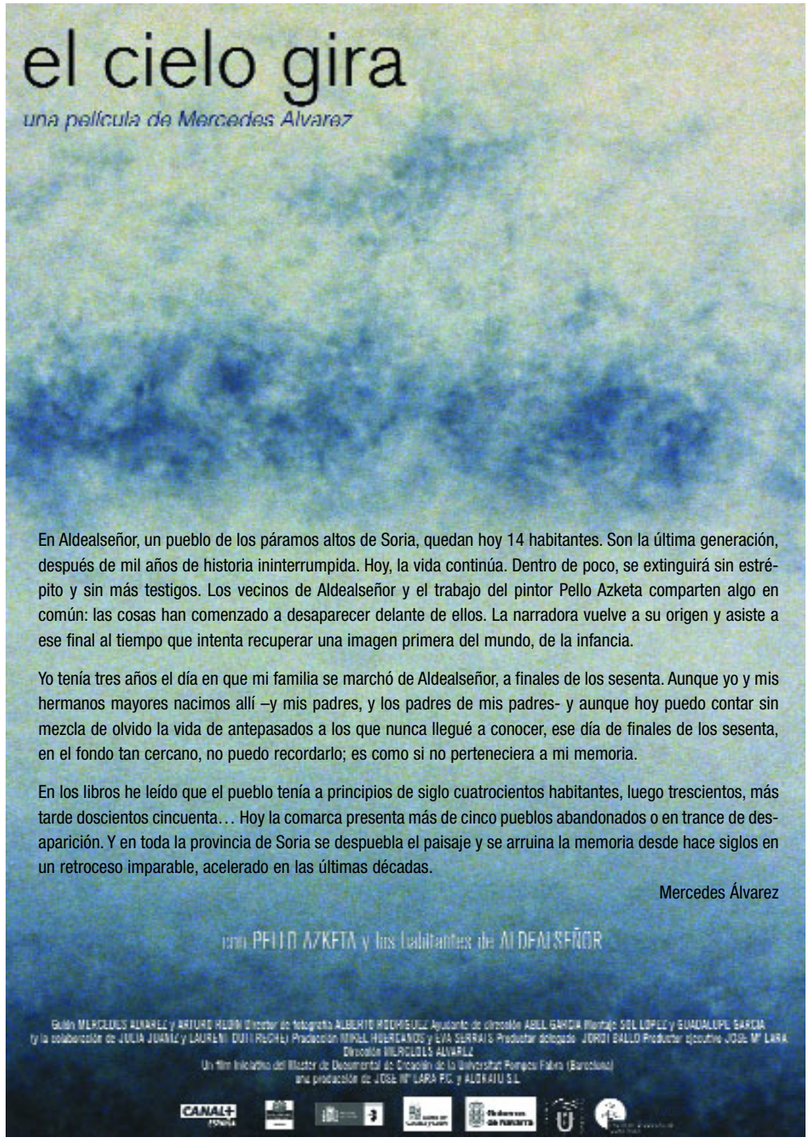

Direcció: **MERCEDES ÁLVAREZ** Productor: **JOSÉ MARÍA LARA** Guió: **MERCEDES ÁLVAREZ Y ARTURO REDÍN** Muntatge: **SOL LÓPEZ Y GUADALUPE PÉREZ** Amb la participació de: **JULIA JUÁNIZ** i **LAURENT DUFRECHE** Director de fotografia: **ALBERTO RODRIGUEZ** Ajudant de direcció: **ABEL GARCÍA** So: **AURELIO MARTÍNEZ** y **AMANDA VILLAVIEJA** Microfonista: **INMACULADA SERRA** Ajudant de camera: **RAÚL CUEVAS** Producció: **MIKEL HUÉRCANOS** i **EVA SERRATS**

Els veïns: **ANTONINO MARTÍNEZ, SILVANO GARCÍA, JOSÉ FERNÁNDEZ, CIRILO FERNÁNDEZ, JOSEFA GARCÍA, AUREA MINGO, MILAGROS MONJE, ELÍAS ÁLVAREZ, CRISPINA LAMATA, VALENTINA GARCÍA, BLANCA MARTÍNEZ, ROMÁN GARCÍA, SALAH RAFIA, HICHAM CHATE, ALFREDO JIMENO.** El pintor: **PELLO AZKETA.**

Duració: 115' Format: 1:1.66 So: Dolby SR Una pel·lícula per iniciativa del Master de Documental de Creació de la Universitat Pompeu Fabra de Barcelona. Productor delegat de la UPF: **JORDI BALLÓ** Produïda per **JOSÉ Mª LARA P.C.** i **ALOKATU S.L.**

Entrevistes realitzades a Mèxic, a treballadores domèstiques i a les 'senyores de la casa' amb les que conviuen, ens mostren com aquestes treballadores són indispensables per què les dones de classe alta i mitjana puguin alliberar-se tinguent-ho tot: marit, fills, treball...
Aquest vídeo no pretén denunciar una situació laboral desfavorable, totes les treballadores estan contentes amb el seu salari i són tractades amb respecte. Per dins d'aquesta normalitat i mútua acceptació hi ha alguna cosa en la relació serventa -senyora que és diferent de qualsevol relació laboral treballadora-patrona, crec que té relació amb el fet de servir, amb la convivència amb una família aliena, a una casa aliena, a una altra realitat tant llunyana de la pròpia.
Hi ha alguna cosa amagada en aquestes imatges, com es presenten davant la camera unes i altres, en els seus gestos, en les seves maneres de assentar-se, amb allò que diuen i sobretot amb allò que no diuen.

VIRGINIA GARCÍA DEL PINO ***Hágase tu voluntad,*** Mèxic, 2004 • • • Vídeo DVD, monocanal, 22' 30 " minuts

ESTER XARGAY *Tot raja, res no és*, 2007 • • • Videoinstal·lació • • • • • • • • • • • • • • • • • • extra

L'obra que presenta l'artista a la galeria Safia, és una bella metàfora de la vinculació entre l'origen i la fi a través de la dona. El temps hi transcorre impertorbable, encara que una il·lusió ens faci creure que podem contenir-lo.
En les obres d'Ester Xargay es fonen imatges -animades o estàtiques-, música, text, recitatiu… un intens treball de muntatge per generar mons paral·lels. Breus històries mínimes que renoven la visió del quotidià. A paritr d'un fil pictòric, o social, o bé històric ens indueix a la contemplació, a la reflexió, al gaudi visual i sonor. A través de jocs de llum i de color –essent el mateix hi juga amb la diferència– calidoscòpics, d'onomatopeies, barreja de formes i pensament per albirar nous horitzons.

Galeria Safia

Història agredolça amb trets autobiogràfics sobre una noia de catorze anys que ha d'afrontar sola l'adolescència i el despertar de la seva sexualitat després de la mort de la seva mare. Mentre les seves amigues gaudeixen de la vida a l'institut, ella treballa en una carnisseria i es resisteix a acceptar els rols tradicionals imposats a les dones.

Direcció, guió i muntatge: **NÚRIA OLIVÉ BELLÉS** Fotografia: **MOSHE BEN-YAISH** Música: **NANA SIMOPOULOS** Interpretació: **MAGGIE THOM, MAYA MORALES** Format: 16 mm

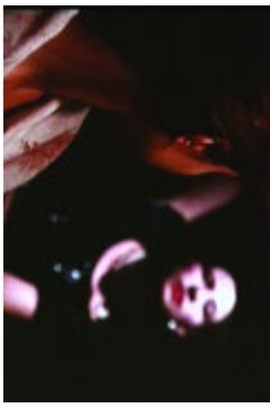

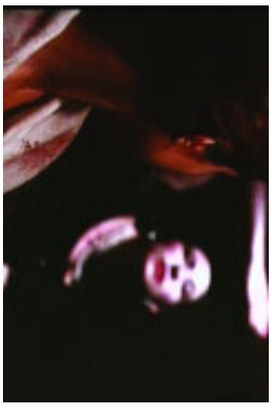

NÚRIA OLIVÉ *Alicia Was Fainting (L'Alícia es desmaiava)*, EUA, 1994 • • • 37 min. • • • • • • • • • • • • • • • • • • extra

ASOCIACIÓN ADICTAS AL AVID

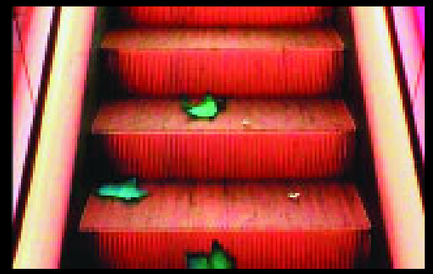

ENCARNA MARTÍNEZ i LAURA LÓPEZ-LEITON ***La guerra ha terminado,*** 2007 • • • Mini dv. 9´.
ANNA SOLÉ, ROSA VARELA i MIREIA ROCAMORA ***Ginegenealógico,*** 2007 • • • Mini dv. 3'30".
INÉS HERMIDA i ELENA CALLE ***L(A) COCIN(A),*** 2007 • • • Mini dv. 4´
VALENTINA MOTTURA, ELOISA D´ORSI, HELENA DAVÓ i MARTA MUÑOZ ***Colapso,*** 2007 • • • Mini dv. 8'.
REBECA LÓPEZ i CARMEN TITOS ***El tiempo,*** 2007 • • • Mini dv. 8'.
ELENA MARTÍN i VIRGINIA GARCÍA DEL PINO ***Fuera de servicio,*** 2007 • • • Mini dv. 6´.

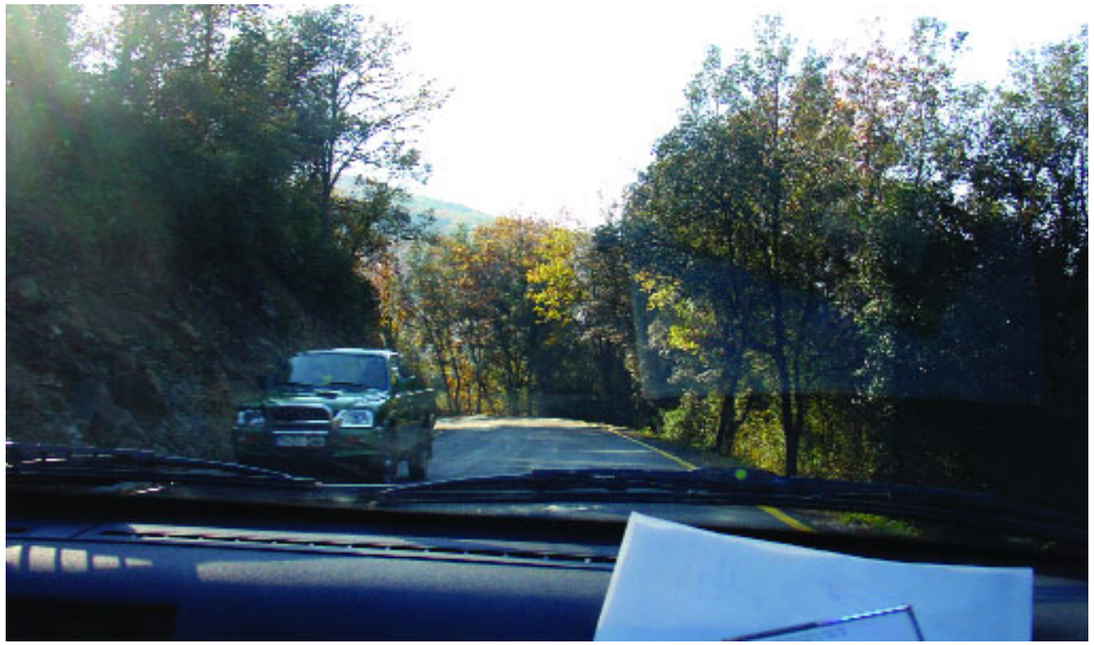

Route movie Un cotxe aparcat davant la galeria Niu emet una vídeo-seqüència de fragments de diferents viatges en cotxe, tractats com un únic viatge. La projecció es pot percebre tant des de dins com des de fora de l'espai. La duració de la videoprojecció l'establirà la durada de la bateria del cotxe, que es converteix en productora real, que reprodueix amb la seva energia la representació d'anteriors viatges.

ROUTE MOVIE • • • Videoinstal·lació

Cotxe, adaptador de 12v a 220, videoprojector, reproductor de dvd, lámina de vinil translúcid

NEUS AGUADO ***El pequeño altar***, 24-8-2004

Tiempo detenido, poesía 080 barcelona, núm. 9, invierno 2005, p. 23

Desmembrada locura que fustiga a los cuatro vientos
la apariencia inestable de lo que parece no ser
y nos asalta impune, arrasando si cabe, lo que parece ser.
Hasta cuándo esta orgía de fantasmas sin sábana,
hasta cuándo esta noche instalada en el día.
Permanecer impasible con un cuenco en la mano
y dar las gracias por lo que no se tiene y
no perder de vista a paciencia y silencio,
y que el vendaval no acabe con la vela blanca, la rosa de plata,
el agua limpia en la copa de los sacrificios paganos:
el pequeño altar que levantamos a diario para poder sobrevivir.

ANNA AGUILAR-AMAT ***Temps***

Jocs de l'oca, SPUAB, 2006

Puc fer tots els poemes que vulgueu,
la pena va de la muntanya al mar.
Tanmateix ja sabreu que hi ha vides
que són, per força, de subhasta ràpida:
com a la llotja, el peix.
Comença Demiürg posant preu alt a
tot, i segueix per baixar vertiginosament
com cau la vida
fins un riure petit,
un rictus de sardina,
un somni blau com remolí que gira.
El que vulgueu, no ho demaneu demà.
Demà no tindrà mà, s'haurà rifat
al subhaster més hàbil.
Ni el pescador recordarà
quins eren els seus peixos.

Lo desert pot ser, només, una aparença.
Als miratges, les bicicletes circulen per sobre del mar.
Les petxines vives de totes les espècies i subespècies
s'estenen per dessota de l'arena i xuclen, incansables,
microorganismes d'una perfecció aclaparadora
que els àvids ulls dels crancs
poden contemplar sense enlluernar-se.
Intuixes, un migdia aspre i caliginós, que
la sorra plena d'alimanyes del desert és la mateixa
-o pareguda- que la de l'infantil encantament
de les valves o de la caravana endinsant-se a les aigües.
Les mans les tens massa plenes o massa buides,
malgrat l'alluny que queda el
què se n'ha fet dels nostres fruits?
L'endometriosi, fonamentalment, ha marcat
un parèntesi de sang entre l'amor i el desamor,
entre la desesperança i la il·lusió del cítric.
Los matalassos tenen dues cares d'arena.

MARI CHORDÀ ***Lo desert pot ser***, 2006
Vinc d'una zona humida, CCDFB 2006, Barcelona, P. 48

"Què és el temps? Si ningú m'ho pregunta, jo ho sé; però si vull explicar-ho a qui m'ho pregunta, no ho sé." (Sant Agustí)

Aquestes paraules de sant Agustí són molt conegudes i expressen de manera molt clara la dificultat que suposa el problema del temps ja que aquest s'implica en la nostra existència o, si es vol, l'existència consisteix en el temps. Quan d'una banda la filosofia i de l'altra la ciència han intentat definir-lo, han arribat a resultats de vegades força diversos. De fet, el nostre llenguatge quotidià és ple d'expressions temporals: "ara, després, encara, demà, ahir, abans, tard, aviat, etc." Per això, les anàlisis dutes a terme per aquests dos sabers ensopeguen, per dir-ho d'alguna manera, amb els problemes que expressa sant Agustí.

Al principi es va interpretar el temps vinculat al canvi davant la immobilitat de l'ésser proclamada per filòsofs com ara Parmènides, al món grec, i això s'ha reflectit després en les diferents definicions que s'hi han donat, tot i que el problema del canvi és un dels temes que més dificultats suposen a l'hora d'abordar-ne el coneixement.

Els matisos ens obliguen a distingir entre el temps *objectiu* i el *subjectiu* ja que és evident que el temps que mesura i configura les nostres vides, és a dir, els nostres horaris, no sembla ser el mateix que el temps que sentim interiorment, sotmès a dilatacions i contraccions gairebé inexplicables (l'hora se'ns pot fer molt llarga a la sala d'espera d'un aeroport però la meitat de curta pels carrers de la ciutat de destinació). Tanmateix, quant al temps objectiu, tant la ciència com la filosofia han considerat un temps *absolut*, que és més enllà de les nostres vides, de la nostra història i que és, per dir-ho d'alguna manera, un temps cosmològic, universal, fix, la propietat fonamental del qual és la *simultaneïtat*; i un temps *relatiu*, que fa referència als diferents sistemes amb què el mesurem.

A la filosofia hi ha hagut diferents maneres d'entendre el temps: des d'Aristòtil, passant per Leibniz i fins a Bergson. Les dues primeres es relacionen amb un element essencialment platònic: la mesura (Aristòtil) o l'ordre (Leibniz) que garanteixen una pretesa objectivitat que sembla molt difícil d'aconseguir quan es tracta del temps. En aquest cas el protagonista fonamental acaba sent l'instrument de mesura: *el rellotge universal*. Però Bergson, és ja un filòsof del segle xx i fa una crítica al temps entès d'aquesta manera, és a dir, si es vincula a la manera de mesurar-lo, i expressa un concepte de temps més proper al que considerarí-em com a subjectiu. Però Newton és el màxim exponent de la concepció del temps a la ciència perquè considera les dues formes de temps: el relatiu i l'absolut.

D'aquesta manera, la ciència clàssica dels segles XVI, XVII i XVIII ha consolidat una concepció del temps absolut amb importants repercussions en la interpretació del temps subjectiu. Enfront al transcórrer efímer i passatger de la vida humana, hi ha un altre temps que perdura, l'eternitat, el temps de l'univers. La humanitat s'insereix en aquest temps absolut i la seva vida és simplement com un tall mínim en aquest temps etern. Allò que configura l'ésser com a temporal és justament la mort. La literatura del Renaixement (Jorge Manrique, *Coplas a la muerte de su padre D. Rodrigo*) o del Segle d'Or (Calderón de la Barca o Quevedo) en són una bona mostra.

El temps humà, doncs, queda determinat per aquest fet fonamental, mentre que el temps absolut el transcendeix i esdevé d'aquesta manera etern. En aquest context, la religió i altres creences han potenciat una tesi de la temporalitat fonamentada en l'eternitat cosa que ha permès desenvolupar tota una idea del "més enllà".

La dualitat transcendental en l'ésser humà n'ha estructurat la vida, n'ha determinat tant la religió com l'organització social, la literatura i les diferents manifestacions artístiques, la primera expressió de les quals poden ser els monuments funeraris.

Tanmateix, com que la consideració efímera de l'existència no és fàcil d'obviar, a diferents èpoques aquesta s'ha imposat per damunt de les promeses de vida eterna al més enllà, com va passar al Barroc, quan es va intentar expressar la vida real accentuant-ne el caràcter enganyós i desagradable enfront a l'altra "la vida eterna"; en definitiva, es vol mostrar "aquesta vida" passatgera i lamentable amb el seu caràcter d'efímera (les pintures sobre la vellesa o els defectes físics en són una bona mostra), en contraposició a les manifestacions de "l'altra vida", de caràcter religiós o mític que resulten intemporals. Només cal comparar les figures deformades del Barroc de Ribera, per exemple, amb les de Juan de Juanes, o les de Rafael amb les de Rembrant.

CARMEN MATAIX ***El temps en l'art*** Conferència

Així doncs, el temps se situa en una dualitat entre l'eternitat i la finitud, al cosmos en conjunt se li atribueix l'eternitat, i als elements que el conformen, comptant-hi els ésser vius, la finitud. I dins aquest marc, l'ésser humà s'interpreta, tot i la seva vida efímera, que participa també d'aquest temps universal que configura el cosmos.

El que ens determina com a éssers temporals és la mort i a la nostra cultura, i al llarg de totes les èpoques, s'hi ha produït una quantitat enorme d'obres d'art (escultura, arquitectura, pintura i, per descomptat, literatura) relacionades amb la idea de la mort i també amb la de la vida al més enllà, i òbviament també abunden les obres centrades en desenvolupar la idea de com es produeix el "viatge" cap a l'altra vida: el cas més representatiu és el de la cultura egípcia que va deixar moltíssimes dades de com es produeix aquest trànsit.

Tot i així, al segle XIX hi va haver una sèrie de canvis essencials en la ciència que van portar una certa crisi d'alguns conceptes fonamentals. La revolució industrial, amb l'organització sociològica subsegüent; el descobriment del ferrocarril; el cinema (una anàlisi de la llum i el moviment), van alterar la concepció del temps establerta i es va incidir més i més en la idea del temps exclusivament relatiu, com acabarà expressant-se finalment en la teoria de la relativitat, la influència de la qual durant el passat segle ja és prou coneguda. D'altra banda, i dins la filosofia, cal comptar també amb la influència de dos personatges fonamentals: Freud, d'una banda, i Nietzsche, de l'altra.

Des del punt de vista del temps el seu resultat té una importància enorme: suposa que només hi ha un conjunt d'elements efímers que fan de sistemes de referència uns dels altres; però no hi ha cap temps més enllà, cap eternitat en relació al cosmos, al qual els éssers humans puguin incorporar-se. És aleshores que la religió perd el recolzament de la ciència o de la filosofia a l'hora de garantir o justificar "l'altra vida".

Davant aquest fet només hi caben dues actituds i ambdues es reflecteixen també en l'art: o bé després de la mort hi ha l'eternitat i la vida al més enllà, plena dels continguts que la nostra cultura ha manifestat a bastament a l'Edat Mitjana, al Renaixement o al Barroc; o bé no hi ha res. El nihilisme expressat per Nietzsche que es va anar incorporant a la filosofia de final del segle XIX i a principi del segle XX també es veurà manifestat en l'art contemporani: els surrealistes, tant les dones com els homes, són els que més han mostrat explícitament la influència d'aquests filòsofs esmentats en els temes onírics, la qual cosa afegeix un element de distorsió del temps. És el cas d'Ángeles Santos en *Un mundo así*, o de Leonora Carrington.

D'altra banda, la solitud o la desesperança són alguns dels valors que reflecteixen pintors i pintores de la nostra època com ara Giorgio De Chirico que saben transmetre mitjançant la pintura l'expressió d'una solitud inquietant, o també de Remedios Varo en els quadres *Ombra* o *Trencament*. També l'escultura de Germain Richier de qui Victoria Combalía diu: "Todo ello daba una apariencia textural a sus esculturas, como si estuvieran impregnadas de tierra y lodo, expresando así la vulnerabilidad, la angustia, el horror o la soledad humanas". Aquesta escultura es va fer també famosa per l'obra *Home tempestuós*, un bronze que és una metàfora de les forces naturals i el model del qual, segons Combalía "encarnava el pas del temps".

La teoria de la relativitat ha fet un incís en la importància pel que fa al temps de l'instrument de mesura, que al seu torn, com a relatiu, s'adapta a l'espai, fet que es pot veure en moltes obres de la nostra època que en fan el protagonista fonamental. És el cas de Dalí a *Persistència de la memòria*. Dalí també va rebre influències de Freud, qui mitjançant l'inconscient i la teoria dels somnis aporta una interpretació del temps encara molt més deformada i subjectiva del que s'havia entès fins aquell moment allunyant-se un cop més de la garantia i seguretat que el temps objectiu i etern proporciona.

De la mateixa manera, molts dels pintors i pintores contemporanis s'han plantejat com expressar les diferents alteracions del temps. És el cas de Magritte per exemple. Fins i tot actualment l'art s'expressa a través d'obres essencialment efímeres (accions, performances, happenings) que només existeixen en el moment que s'exposen a la contemplació dels espectadors i així perden definitivament el caràcter d'obra intemporal que des de sempre s'ha atorgat a la creació artística.

El "temps de les dones" és un sintagma que indica, d'entrada, una distinció possible entre el temps cronològic i el temps subjectiu. Efectivament, la història parteix de l'existència d'uns fets que van passar, però aquests són només recuperables com a memòria de les persones que els van viure. L'escriptura històrica de les dones revela una subjectivitat femenina a l'hora de transmetre la memòria dels esdeveniments. Quines són les característiques d'aquesta subjectivitat i de quina manera reescriu el passat és el que repassarà aquesta conferència. Ho farà a través de l'anàlisi de textos d'escriptores catalanes.